

John Farrell: *Partial denture designing*. 2e druk. 174 pag., 296 afb. Henry Kimpton Publishers, London 1971. Prijs £ 3.00.

Het boek wordt ten gebruike aangeboden aan de tandarts-practicus, zowel als aan de technicus.

In een bestek van 174 bladzijden, waarvan ongeveer de helft wordt ingenomen door illustraties, wordt meer aandacht besteed aan de partiële plaatprothese, dan aan het gegoten frame. De auteur is eigenlijk in het geheel niet losgekomen van de kunsthars plaatprothese, die naar onze mening nog slechts historische waarde heeft.

Zijn betoog voor „simple design” toont aan dat hij niet de contourering van de plaatprothese kan vergeten.

Liefst 55 ontwerptekeningen tonen partiële plaatprothesen zonder oclusale steunen. De schrijver is er een voorstander van de kunstharsplaat tot over de grootste omvang van het element te laten lopen. Met oclusale steunen zou dit niet behoeven, en zonder oclusale steunen veroorzaakt zo'n plaat transversale en sagittale expansie van het restgebit. Oclusale steunen worden geplaatst waar de oclusie het toelaat, en zo dit niet mogelijk is beslijpe men de antagonist.

Een retentiemiddel als het laten grijpen van buccale en labiale vleugels in ondersneden gebieden van het mucosaprofiel wordt aanbevolen.

Oclusie en articulatie worden niet verder in de beschouwingen betrokken, dan het kunnen vóórkomen van een „heavy bite”.

Alle voorkomende gevallen zijn op te lossen door middel van een plaatprothese of frame-prothese, terwijl voor de handige prothesedragers ankers niet nodig zijn.

Het gevaar van wrikkrachten op de pijlerelementen bij parodontaal-mucosaal afgesteunde vervangingen wordt wel genoemd, doch heeft op de schrijver zelf geen indruk gemaakt, gezien de voorgestelde ontwerpen.

Moderne inzichten in de partiële prothetiek ontbreken vrijwel geheel. De eerste zin van het voorwoord tot de tweede oplage: „Most dental textbooks are out of date before the print has dried” krijgt hierdoor een ironisch trekje.

Een positieve opmerking dient gemaakt te worden met betrekking tot een correcte beschrijving van de gemodificeerde „spoondenture”. Een vervanging, die voor zover uw referent kan beoordelen, weinig toepassing vindt, althans in Nederland, en toch onder bepaalde omstandigheden zeker toepassing verdient.

F. Meijer

Prof. Dr. J. Gabka, Fr. von Zglinicki: *Die erste Zahnung in der Geschichte des Aberglaubens der Volksmedizin und Medizin*. 190 pag., 80 afb. Buch- und Zeitschriften-Verlag. „Die Quintessenz”, Berlijn 1971, DM 87.—.

Met dit werk van niet te grote omvang hebben de auteurs zich tot taak gesteld een cultuur-historische studie te geven van de medische problemen, die door de eeuwen heen

met de doorbraak van „het eerste tandje” hebben samen-gehangen. Daarbij hebben zij ruime aandacht geschonken aan de vele vormen van bijgeloof, magie en mystiek, die de voor menig gezin spectaculaire gebeurtenis tot ver in deze nuchtere eeuw hebben omgeven. Zij beschrijven vanaf het oude Griekenland van Hippocrates tot de Westerse wereld van heden de geleidelijke verandering van inzichten betreffende bepaalde ziektebeelden, die zouden kunnen optreden als gevolg van het doorbreken van de melkelementen. Eeuwen en eeuwen lang werd deze eruptie beschouwd als de oorzaak van een hele serie pathologische verschijnselen: als zodanig golden niet alleen de normale kinderziekten en ontstekingsprocessen, zoals osteomyelitis, maar ook ademhalingsstoornissen, hydrocefalie en encefalitis. Dat doorbreken van de melkelementen tegenwoordig als een normaal fysiologisch proces wordt beschouwd, is het resultaat van vele onderzoeken. Toch hebben controversen dienaangaande en de daaruit voortvloeiende discussies tot in het jongste verleden geduurd. Wèl wordt erkend dat bij sommige kinderen de doorbraak gepaard kan gaan met gingivitis, pijn en koorts.

Het is de schrijvers gelukt om in een zeer leesbare en boeiende stijl een overzicht te geven van de genoemde aspecten, waarbij de hoofdstukken over bijgeloof, bijzondere gewoonten, amuletten, toverspreuken en bezweringen het meest de aandacht trekken. Het boek wordt besloten met een hoofdstuk over de ontwikkeling van de therapie van eruptio difficilis, met antibiotica, etc.

De ernst waarmee de auteurs hun taak hebben opgevat blijkt ook uit de uitgebreide literatuurlijst, ook al blijkt dat zij hoofdzakelijk Duitse bronnen hebben geraadpleegd.

Opvallend is de door hen toegepaste procedure – die navolging verdient – om in aansluiting op hun beschouwingen, die zijn afgewisseld met toepasselijke citaten, een samenvatting en/of conclusie, geplaatst in een kader, te geven. Trouwens de gehele typografische verzorging verdient bewondering door het afwisselend gebruik van (kleuren)reproducties, facsimile's e.d.

Zowel door de inhoud als door de fraaie uitvoering mag dit werk van harte worden aanbevolen aan een ieder, die betrokken is bij de zuigelingen- en kleuterverzorging, maar ook aan iedereen, die belang stelt in een stuk medisch-tandheelkundige historie.

J. B. M. Honée-Bloem

Prof. Dr. H. Harnisch: *Klinik und Therapie der Kieferzysten*. 240 pag., 307 afb. Buch- und Zeitschriften-Verlag „Die Quintessenz”, Berlijn 1971. Prijs DM 89.—.

Dit fraai geïllustreerde en zelfs met enige kleurenfoto's verrijkte boek geeft een uitvoerig overzicht over de klinische diagnostiek van alle cysten in het maxillo-faciale gebied. De schrijver heeft zich helaas niet kunnen bedwingen om aan de talloze, reeds bestaande classificatie-schema's, zijn eigen schema toe te voegen. De indeling van de auteur is, zoals gebruikelijk, tot stand gekomen door de

kysten te rubriceren naar hun vermoedelijke pathogenese of morfogenese, waarbij de klinische verschijningsvorm als uitgangspunt is genomen. Vanzelfsprekend ontstaat zo een zeer subjectief schema omdat de persoonlijke interpretatie dan een belangrijke rol speelt. Dit komt vooral aan het licht bij de beschrijving van de kysten van de tandlijst en die van het melkgebit. De gegevens over voorkomen, lokalisatie, leeftijd patiënt etc. van de verschillende soorten kysten zijn daarom slecht vergelijkbaar met die van andere series.

Overigens is deze monografie gebaseerd op de ziektegeschiedenissen van 1279 patiënten met 1357 kysten. De meest opvallende uitkomst van zijn „statistische” bewerking van dit materiaal is het feit dat in deze serie de verdeling over het mannelijke en vrouwelijke geslacht ongeveer gelijk is, dit in tegenstelling tot de bevindingen in Angelsaksische en andere West-Europese series waarbij meestal een duidelijke voorkeur voor het mannelijk geslacht wordt vastgesteld.

De behandeling van de röntgenologische verschijningsvorm van kaakkysten is bijzonder uitgebreid, maar de belangrijkste verdienste van dit boek is ongetwijfeld het hoofdstuk over de operatieve behandeling van kaakkysten. Bijzonder uitvoerig wordt ingegaan op de operatiemethoden, waarbij speciale aandacht wordt geschonken aan de verschillende benaderingsmogelijkheden in relatie tot de lokalisatie van de kysten. Een en ander wordt verduidelijkt aan de hand van de behandelingen van patiënten. Enige informatie over nacontrole en recidiveringskansen ontbreekt evenwel.

Het is een ernstig nadeel van dit boek, dat het hoofdzakelijk is gebaseerd op de Duitse literatuur. Daardoor wijkt de nomenclatuur hier en daar nogal af van de internationaal gebruikelijke, terwijl enkele „topics” op het terrein van de kysten volledig worden weggelaten, zoals de keratokysten en het „multipole basaalcel naevi syndroom”.

De behandeling van de histologie tenslotte, is zeer summier en had daarom volledig achterwege kunnen blijven of danig uitgebreid moeten worden. De plaats die de histologie thans krijgt toebedeeld, suggereert ten onrechte dat de histologische diagnose onbelangrijk is voor de kliniek.

Resumerend zou men kunnen stellen dat deze monografie een duidelijke aanwinst betekent voor geïnteresseerden op het gebied van kaakkysten (vooral wat betreft de klinische en röntgenologische diagnostiek) en als naslagwerk op het gebied van de diverse operatiemethoden. Als modern leerboek is deze monografie echter niet te beschouwen.

P. J. W. Stoelinga

A. A. D. Derksen: *Motivatie tot innovatie*. Inaugurale rede rijksuniversiteit te Utrecht. 16 pag. A. Oosthoek's Uitgeversmaatschappij N.V., Utrecht 1971.

Dit boekje behelst de rede, die door de schrijver werd uit-

gesproken bij de aanvaarding van het ambt van gewoon hoogleraar in de Methodiek van het tandheelkundig onderwijs en in de Gnathologie aan de rijksuniversiteit te Utrecht. De schrijver geeft in het eerste deel ervan een uiteenzetting van de redenen, die noodzaken tot een vernieuwing van het onderwijs in de tandheelkunde. Vervolgens komt het tweede deel van de leeropdracht, de Gnathologie, aan de orde.

De gnathologie was reeds het onderwerp van de openbare les (De jongste telg, Utrecht 1966; zie Ned. T. Tandheelk. 74: 200, 1967) bij de aanvaarding door schrijver van het lectoraat in dit onderdeel van de tandheelkunde en wordt ditmaal slechts in enkele woorden besproken. Onder meer wordt vastgesteld dat het de groei van kennis en kunde van de gnathologie – die naar de mening van de schrijver een centrale plaats dient in te nemen in het tandheelkundig curriculum – zeker ten goede zal komen dat dit vak nu tot een zelfstandige discipline is verheven.

Na een kort historisch overzicht van het tandheelkundig onderwijs in Nederland, wordt dan geconstateerd dat zeker niet alles is verwezenlijkt dat bij de wijziging van de opleiding in 1947 voor ogen stond. Met name de vaststelling van de inhoud van de medisch-biologische en medisch-klinische vakken laat volgens schrijver te wensen over.

Door de ontwikkeling van de onderwijskunde in de laatste decennia is het nu mogelijk vast te stellen, dat de hoofdoorzaak daarvoor moet worden gezocht in het ontbreken van voldoende omschreven onderwijsdoelstellingen. Dit mankement heeft ook zijn terugslag gehad op de ontwikkeling van de onderwijsmethodiek, die immers direct afhankelijk is van de onderwijsdoelen en van het beginniveau van de leerling.

Schrijver gaat dan verder in op de onderwijsmethoden, waarbij hij onderscheid maakt tussen het klassieke onderwijsmodel, dat in wezen docent-gericht is en zich baseert op de prestaties van de „gemiddelde” student, het project-onderwijs, zoals dat in het bijzonder bij de Katholieke Universiteit te Nijmegen naar voren is gebracht, het continue progressieve onderwijssysteem, waarbij de voortgang individueel is en afhankelijk is van objectieve gegevens over de leerling en als vierde en laatste het systeem dat schrijver aanduidt als model Posthumus, waarbij in hoge mate gebruik wordt gemaakt van de selectiemiddelen van het onderwijs.

Schrijver besluit met er op te wijzen dat het noodzakelijk is de resultaten van het onderwijs te registreren, zodat het succes van de toegepaste methodieken hieraan kan worden afgemeten. Het vastleggen van het resultaat van het theoretische deel van de opleiding met behulp van objectieve toetsen behoeft geen probleem meer te zijn. Meer moeilijkheden ziet schrijver bij de beoordeling van de resultaten van de onderwijsmethoden bij de praktische oefeningen. Deze kunnen niet met de bekende tests worden geëvalueerd, zodat het noodzakelijk zal zijn eisen te formuleren van datgene waaraan de student zal moeten voldoen. De student dient daarbij in staat te worden gesteld ook zelf zijn vorderingen te toetsen.

S. K. Thoden van Velzen